

Wojciech CHUDZIAK

Instytut Archeologii i Etnografii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń

Z BADAŃ NAD CHRONOLOGIĄ ABSOLUTNĄ STANOWISK Wczesnośredniowiecznych
ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ

Streszczenie. Artykuł omawia problem korelacji wyników datowań radiowęglowych ze schematem chronologicznym rozwoju ceramiki naczyniowej na obszarze prawobrzeża dolnego dorzecza Drwęcy. Dla obszaru tego wykonano w Laboratorium C-14 Instytutu Fizyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach 14 oznaczeń radiowęglowych prób z trzech zespołów osadniczych w okolicach Gronowa, Jedwabna i Napola.

STUDIES ON ABSOLUTE CHRONOLOGY OF EARLY MEDIEVAL ARCHAEOLOGICAL
SITES NEAR CHEŁMNO

Summary. The paper presents a discussion of the problem of correlation of archaeological chronology developed on the basis of analysis of typological and technological features of Early Medieval pottery from the vicinity of Chełmno with corresponding absolute chronology based on calibrated radiocarbon dates. Absolute chronology is based on set of 14 datings performed Gliwice on samples collected during systematical excavations of three settlements near Gronowo, Jedwabno and Napole.

ИССЛЕДОВАНИЯ АБСОЛЮТНОЙ ХРОНОЛОГИИ РАННЕСРЕДНЕВЕКОВЫХ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ СТОЯНОК
ХЕЛМИНСКОЙ ЗЕМЛИ

Резюме. Автор рассматривает проблему синхронизации археологической хронологии разработанной на основе анализа типологических и технологических особенностей раннесредневековой керамики с абсолютной радиоуглеродной хронологией, созданной на основе 14 радиоуглеродных датировок органических образцов отобранных во время систематических археологических раскопок вблизи местностей Гроново, Йедвабно и Наполе.

UWAGI WSTĘPNE

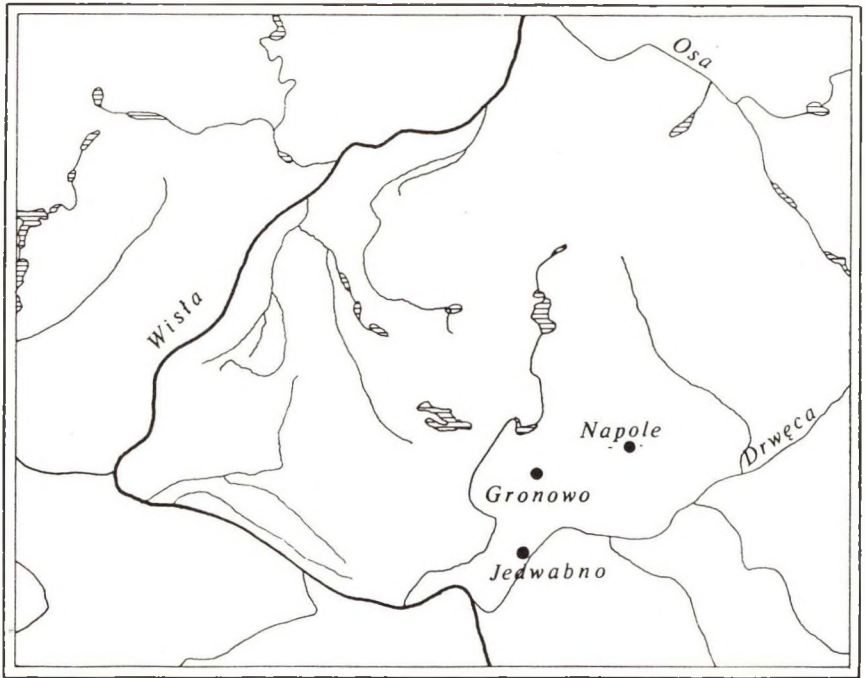
Przydatność datacji radiowęglowej w ustalaniu chronologicznych zależności między określonymi zjawiskami kulturowymi z okresu wczesnego średniowiecza jest - mimo szczególnego w ostatnim okresie rozwoju badań nad chronometrią radiowęglową - wciąż jeszcze przedmiotem licznych dyskusji prowadzonych przez archeologów - mediewistów. U podłoża ich leżą przede wszystkim sprzeczności między konwencjonalnymi datami radiowęglowymi a przesłankami rozumowania wynikającymi z analizy źródeł archeologicznych prowadzonej tradycyjnymi dla warsztatu archeologa metodami typologiczno-porównawczymi i stratygraficznymi. Dodatkowy sceptycyzm co do możliwości zastosowania tej metody w datowaniu zjawisk kulturowych wywołuje zbyt duża nieraz tolerancja datowania radiowęglowego. W rezultacie absolutyzowanie wartości oznaczeń ^{14}C oraz niedostateczne przekonanie o potrzebie relatywizmu ich oceny stały się przyczyną tego, że w badaniach nad wczesnym średniowieczem ziem polskich analiza radiowęglowa wykorzystywana jest jeszcze, niestety, w stosunkowo wąskim zakresie (Pazdur, Pazdur, 1982). W ten sposób stracona zostaje jedyna niekiedy możliwość odpowiedzi na pytania, które nieodłącznie towarzyszą relatywnemu datowaniu "faktów" kulturowych tradycyjnymi metodami archeologicznymi.

Za najistotniejszy dla określenia chronologii badanych zjawisk kulturowych uznać można problem synchroniczności zespołów zabytkowych. W praktyce badawczej dotyczy on bardzo często kwestii korelacji czasowej między analizowanymi seriami ceramiki. W związku z tym problemem rodzą się między innymi pytania: Czy zespoły naczyń o zbliżonym składzie poszczególnych komponentów zawsze charakteryzują się tymi samymi współrzędnymi chronologicznymi? Jak ustalić, kiedy zespoły zabytkowe różnicowane pod względem technologiczno-stylistycznym odzwierciedlają regionalizm, a kiedy tylko różnicowanie chronologiczne? Impas, który powstał na tej płaszczyźnie wydaje się nie do przezwyciężenia bez odwołania się do metod pozaarcheologicznych. Niekwestionowana powinna być tu zatem przydatność

oznaczeń przyrodniczych, z których badania radiowęglowe - ze względu na dostępność substancji organicznych nadających się do analizy - muszą mieć najszersze zastosowanie. Sprzyja temu również postęp badań nad chronometrią radiowęglową notowany w ostatnich latach (np. zastosowanie krzywej kalibracyjnej, możliwość datowania o podwyższonej precyzji), co zwiększa niewątpliwie przydatność jej w tym zakresie (Goslar, Pazdur, 1990).

W literaturze przedmiotu podnoszono już, że największą wartość poznawczą mają serie oznaczeń wykonane dla jednego stanowiska archeologicznego. Ich zakres wykorzystania wzrasta, kiedy odnoszą się one bezpośrednio do szczegółowo rozpoznanej stratygrafii kulturowej stanowiska oraz występującego w jej kontekście materiału zabytkowego (Kruk, Milisauskas, 1983). Niewiele mniejszą wartość poznawczą mogą mieć również oznaczenia wykonane dla materiałów pochodzących ze zwartego pod względem fizjograficznym i kulturowym regionu. Za obszar taki można uznać prawobrzeże dolnego dorzecza Drwęcy, znajdujące się w południowej części ziemi chełmińskiej. Jak dotąd, znanych jest stąd 14 oznaczeń radiowęglowych wykonanych w Laboratorium C-14 Instytutu Fizyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Wszystkie oznaczenia wykonano dla prób uzyskanych w trakcie systematycznych badań tego regionu przeprowadzonych w latach 1987-1991 przez Zakład Archeologii Średniowiecza i Czasów Nowożytnych Instytutu Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu. Próby pochodzą z trzech położonych w najbliższym sąsiedztwie zespołów osadniczych, których centra grodowe - funkcjonujące w okresie wczesnego średniowiecza - zlokalizowano w okolicach Gronowa, Jedwabna i Napola (rys. 1).

Chronologia relatywna obserwowalnych archeologicznie zjawisk kulturowych występujących w dorzeczu dolnej Drwęcy w okresie wczesnego średniowiecza (VII - XI/XII w.) ustalona została na podstawie wyników analiz zmienności cech technologiczno-stylistycznych ceramiki naczyniowej odkrytej na tym obszarze (Chudziak, 1991). Podstawowym efektem tej analizy było stwierdzenie daleko idącego zróżnicowania chronologicznego. Stwierdzono trzy główne grupy tych zespołów charakteryzujące się odmienną specyfikacją technologiczno-

Rys. 1. Obszar badań z zaznaczeniem stanowisk archeologicznych, dla których wykonywane są datowania radiowęglowe

Fig. 1. Map of the studied region with indicated archaeological sites dated with the radiocarbon method

stylistyczną oraz różną pozycją chronologiczną. Wykorzystano przede wszystkim przesłanki wynikające ze studiów nad zmiennością techniki wykonywania naczyń, ich morfologii oraz zdobnictwa. Rezultaty tych badań w formie skrótowej przedstawić można następująco:

1. Najstarszy etap rozwoju ceramiki w dorzeczu dolnej Drwęcy reprezentowany jest przez nie zdobione z reguły naczynia całkowicie ręcznie lepiące i przykrawędnie obtaczane (faza I); na podstawie zróżnicowania technologiczno-stylistycznego związanego z odmiennymi kierunkami oddziaływań kulturowych w zakresie garncarstwa wyróżniono dwa nurty ceramiczne (IA - "praskopodobny" oraz IB - dodatkowo rozwarstwiony chronologicznie, o nawiązaniach "feldberskich"); datowanie względne fazy - od 1 połowy VII wieku (?), 2 połowy VII (IA, IB₁) do VII wieku (IA?, IB₂);

2. Relatywnie młodszy etap rozwoju garncarstwa reprezentują bogato zdobione naczynia częściowo obtaczane, nawiązujące pod względem technologiczno-stylistycznym do naczyń "merkendorfskich" (faza II), datowanie względne fazy - od IX do I połowy XI wieku;

3. Najmłodszy etap rozwoju garncarstwa reprezentują naczynia całkowicie obtaczane; w związku z ich dość dużym zróżnicowaniem technologiczno-stylistycznym podjęto próbę rozwarstwienia chronologicznego zespołów ceramiki zaklasyfikowanych do tej fazy; podfaza IIIa - w której występowały naczynia wykonane w stylu tzw. Jedwabno I (ca 2 połowa X wieku - początki XI wieku); podfaza IIIb₁₋₂ reprezentowana przez naczynia wykonane w stylu tzw. Piotrkowo oraz Jedwabno II (ca 2-3 ćwierć XI wieku); oraz podfaza IIIb_{3-c}, za wyznacznik której uznano materiały ceramiczne w stylu tzw. Gronowo II (ca 4 ćwierć XI-XI/XII wiek).

Tabela 1

Zestawienie próbek ze stanowisk wczesnośredniowiecznych
ziemi chełmińskiej (VII-XI/XII w.)

Lp.	Miejscowość nr stan.	Rodzaj stanowiska	Kontekst kulturowy	Materiał	Nr próbki -Gd
1.	Gronowo 2	osada	46	węgle drz.	5612
2.	Napole 6	osada	24	węgle drz.	7039
3.	Gronowo 1	grodzisko	VIII/A/88	węgle drz.	5335
4.	Gronowo 2	osada	68	węgle drz.	5604
5.	Gronowo 2	osada	80	węgle drz.	6585
6.	Gronowo 1	grodzisko	VI/7/89	węgle drz.	3472
7.	Gronowo 1	grodziska	VIII/7/89	węgle drz.	5605
8.	Jedwabno 1	grodzisko	XIII/9/87	ziarno	5558
9.	Gronowo 2	osada	17	kora drz.	5537
10.	Gronowo 1	grodzisko	VI/B/88	ziarno	5534
11.	Jedwabno 2	osada	22	węgle drz.	5554
12.	Gronowo 2	osada	110	węgle drz.	7038
13.	Napole 6	osada	1	węgle drz.	6586
14.	Gronowo 2	osada	94	węgle drz.	7037

* - w przypadku osad cyfrą arabską oznaczono numer obiektu kulturowego, w obrębie którego pobrano próbę na ¹⁴C, natomiast w przypadku grodzisk podano numer warstwy kulturowej (cyfra rzymska), numer wykopu (cyfra arabska) oraz dwie ostatnie cyfry roku, w którym materiały te pozyskano.

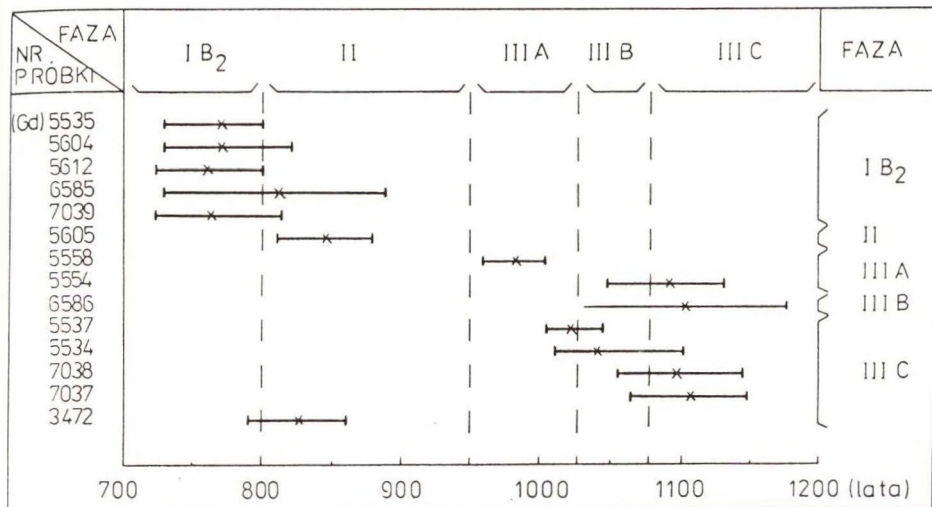
Podjęcie próby szczegółowej oceny chronologii absolutnej wyróżnionych faz rozwoju ceramiki wyłącznie w aspekcie datowania radiowęglowego nie jest na obecnym etapie badań możliwe. Nie dysponujemy bowiem jeszcze dostateczną ilością prób dla każdego z wyróżnionych etapów, a klasyczne zespoły typu Piotrkowo czy Jedwabno II (faza IIb₁₋₂) nie są w dostatecznie pewny sposób reprezentowane dotąd przez daty radiowęglowe. Tym niemniej datowanie kalendarzowe uzyskane dla prób pochodzących z dorzecza dolnej Drwęcy stanowi wystarczającą podstawę do wstępnej konfrontacji ustaleń dotyczących chronologii wyróżnionych etapów rozwoju ceramiki (datowanych relatywnie metodami typologiczno-porównawczymi) i wyników analizy radiowęglowej.

Tabela 2

Datowanie radiowęglowe materiałów organicznych ze stanowisk
wczesnośredniowiecznych ziemi chełmińskiej

Lp	Nr próbki Gd-	Wiek BP	Wiek kalendarzowy [AD]			Datowanie względne (faza)
			1	2	3	
1.	5612	1250± 40	760	720-800	757-880	IB
2.	7037	1250± 50	762	720-812	675-882	IB(?)
3.	5335	1240± 30	770	730-800	690-870	IB
4.	5604	1240± 40	770	730-820	684-875	IB
5.	6585	1220±120	811	729-892	613-1023	IB
6.	3472	1200± 40	825	790-880		III
7.	5605	1180± 40	845	810-880	729-950	II
8.	5558	1050± 40	984	958-1002	900-1024	IIIa
9.	5537	1000± 40	1021	1004-1045	964-1150	IIIc
10.	5534	990± 50	1040	1010-110		IIIc
11.	5554	950± 40	1092	1047-1127	1014-1173	IIIa
12.	7038	940± 50	1097	1054-1139	1010-1207	IIIc
13.	6586	925±120	1102	1029-1176	858-1272	IIIb?
14.	7035	925± 50	1105	1063-1147	1020-1215	IIIc

1) data kalendarzowa, 2) przedział czasowy, w jakim rzeczywisty wiek próbki zamyka się z prawdopodobieństwem 50%, oraz 3) przedział czasowy, w jakim rzeczywisty wiek próbki zamyka się z prawdopodobieństwem 95%

Rys. 2. Zestawienie dat kalendarzowych próbek z VII-XI/XII wieku oraz chronologii faz rozwojowych ceramiki średniowiecznej z ziemi chełmińskiej (próbki pogrupowano w zespoły według faz wyróżnionych na podstawie cech technologiczno-stylistycznych materiału ceramicznego, który współwystępował z materiałami datowanymi radiowęglowo)

Fig. 2. Comparison of calendric dates of samples from VII-XI/XII centuries AD with archaeological chronology of development of medieval pottery in the investigated region (samples are grouped according to technological and stylistical features of associated pottery)

Wartości wieku kalendarzowego wszystkich analizowanych próbek wraz z przedziałami czasu, w jakich wiek kalendarzowy datowanej próbki zawiera się z prawdopodobieństwem 50% i 95%, zestawiono w tabeli 2. Wykres umieszczony na rysunku 2 umożliwia natomiast porównanie graficzne nakładania się przedziałów wieku kalendarzowego poszczególnych próbek oraz chronologii relatywnej.

DYSKUSJA WYNIKÓW

Faza I. Najstarsza faza rozwoju ceramiki reprezentowana jest przez 5 dat uzyskanych dla węgla drzewnych stratygraficznie związanych z zespołami zabytkowymi do niej zakwalifikowanymi (Gronowo, st.1 i 2, Napole, st.6). Największą wartość poznawczą mają tutaj daty wykonane dla węgla pochodzących

z relikwów konstrukcji drewnianych I fazy wału, odsłoniętych w spągu warstwy VIII świadka A/88 na grodzisku w Gronowie (Gd-5350) oraz z wypełnisk obiektów osadniczych na pobliskiej osadzie podgrodowej (obiekt 68, Gd-5604; obiekt 80, Gd-6585), których wiek kalendarzowy mieści się w granicach 740 AD do 820 AD (por. również Goslar, Pazdur, 1990, s. 75). Zbliżoną datę uzyskano dla węgla drzewnych pochodzących z tego samego stanowiska, a współwystępujących na złożu wtórnym z materiałem ceramicznym z I fazy odkrytym w wypełnisku (zasypisku) obiektu 48 z XI wieku (Gd-5612; por. uwagi na temat zawartości chronologicznej zespołów osadowych - Kruk, Milisauskas, 1983, s. 261-263). Wyraźna korelacja z próbkami gronowskimi występuje również w przypadku daty węgla drzewnych z osady w Napolu (st. 6) pobranych w spągowych partiach obiektu 24 (Gd-7039). Na podstawie analizy technologiczno-stylistycznej, co najmniej cztery z analizowanych próbek współwystępowało z zespołami ceramiki naczyniowej zaklasyfikowanymi do młodszego odcinka wyróżnionego w obrębie fazy IB. Wszystkie próby cechuje dość wysoki stopień korelacji dat kalendarzowych, które generalnie mieszczą się w 2 połowie VIII i początkach IX wieku (od 740 AD do 820 AD). Datacja radiowęglowa jest zatem zasadniczo zgodna z przyjmowanymi dla tej podfazy ramami chronologicznymi obejmującymi cały VIII wiek. Jedyna niezgodność dotyczy początków tego stulecia, które nie zostały, jak dotąd, pewnie udokumentowane wynikami badań radiowęglowych.

Faza II. Relatywnie młodszą fazę rozwoju ceramiki w dorzeczu dolnej Drwęcy reprezentuje jedyna próbka węgla drzewnych pozyskana w warstwie VIII odsłoniętej w wykopie 7/89 na grodzisku w Gronowie, st. 1 (Gd-5605), której wiek kalendarzowy ustalony został na okres od 810 AD do 880 AD. Data radiowęglowa jest zatem zasadniczo zgodna z przyjmowaną dla tej fazy rozwoju naczyń chronologią ustaloną metodami typologiczno-porównawczymi na IX i pierwszą połowę X wieku.

Faza III. Najmłodszą fazę rozwoju wczesnośredniowiecznej ceramiki w dorzeczu dolnej Drwęcy (III faza) reprezentowana jest przez 8 dat ustalonych dla różnych substancji organicznych (węgle drzewne, kora drzewa brzoźowego,

ziarna zbóż). Z wyjątkiem jednej daty (Gd-3474) wszystkie mieszczą się w okresie od 2 połowy X do początków XII wieku, czyli w ramach chronologicznych przyjętych dla tej fazy na podstawie wyników tradycyjnej analizy typologiczno-porównawczej zespołów ceramiki. Jedynie datowanie próbki węgla drzewnych pochodzącej z konstrukcji wału grodowego odsłoniętej w warstwie VII wykopu 7/89 na grodzisku w Gronowie (st. 1) znacznie od nich odbiegało (790-860 AD). Data kalendarzowa tej próby była również wcześniejsza niż data uzyskana dla węgla drzewnych odkrytych w warstwie VIII tego wykopu, stratygraficznie starszej od warstwy VII (Gd-5605). Problem inwersji dat zachodzącej w tym przypadku został już omówiony w literaturze przedmiotu (Goslar, Pazdur, 1991, s. 73-74). Najbardziej prawdopodobne jest tu zatem wtórne użycie belek do budowy wału, co zsynchronizować można z III fazą rozwoju ceramiki.

W obrębie II fazy rozwoju ceramiki naczyniowej wyróżniono kilka podfaz, których chronologia względna została ustalona na podstawie przesłanek typologiczno-porównawczych dotyczących określonych zespołów ceramicznych oraz kontekstu stratygraficznego, w ramach którego te zespoły występowały. W celu określenia chronologii podfaz przyjęto niewielkie - z punktu widzenia archeologicznej periodyzacji zjawisk kulturowych - przedziały czasu (Chudziak 1991). Najwcześniejszą podfazę (IIIa) reprezentują dwie próby radiowęglowe. Dość znaczną wartość poznawczą ma tutaj próba ziaren zbóż występujących w warstwie XII (wypełnisko chaty) odkrytej w wykopie 9/87 na grodzisku w Jedwabnie, datowana od 958 AD do 1002 AD (Gd-6558). O wiele młodszą metrykę uzyskano natomiast dla próby węgla drzewnych z wypełniska obiektu 22 odkrytego na pobliskiej osadzie podgrodowej, którą ustalono na okres od 1047 AD do 1127 AD (Gd-5554). Relatywnie młodszy wydaje się zespół ceramiki z Napola, st. 6, odkryty w obiekcie i reprezentujący cechy stylistyczno-technologiczne dla podfazy IIIb₁(?). Próbką węgla drzewnych pobrana z wypełniska tego obiektu cechowała się, niestety, dość wysoką tolerancją datowania (± 120 lat), a ostateczny wynik datacji kalendarzowej może świadczyć jedynie o stosunkowo młodej (w ramach III fazy) pozycji

chronologicznej materiału zabytkowego odkrytego w obiekcie z Napola (od 1029 AD do 1176 AD). Najwięcej dat radiowęglowych uzyskano dla prób współwystępujących z materiałami ceramicznymi zaklasyfikowanymi do podfazy $IIIb_3(?)$ -c (Gd-5537, 5534, 7037, 7036). Wszystkie odkryte zostały na stanowiskach gronowskich, a ich daty kalendarzowe mieszczą się w przedziale od 1010 AD do 1147 AD. W trzech przypadkach przedział prawdopodobieństwa 50% przypada na II połowę XI wieku, co pozostaje w zgodzie z dotychczasowym datowaniem archeologicznym tego etapu rozwoju ceramiki przyjętym na podstawie analizy typologiczno-porównawczej materiałów zabytkowych. Odbiega od nich jedynie próba kory brzozej (Gd-5537) ze spągu obiektu 17 na osadzie podgrodowej w Gronowie, datowana radiowęglowo na pierwszą połowę XI wieku (Gd-5537).

W wyniku analizy dat kalendarzowych uzyskanych dla prób radiowęglowych związanych z materiałami ceramicznymi zaklasyfikowanymi do III fazy rozwoju ceramiki w dorzeczu dolnej Drwęcy stwierdzono, że określone zespoły naczyń przyporządkowane do różnych etapów można uznać za częściowo synchroniczne. Zakres tej synchronizacji będzie możliwy jednak do ustalenia dopiero w chwili uzyskania reprezentatywnego zespołu prób radiowęglowych. Tymczasem nasze wnioski ograniczyć można zatem do następujących stwierdzeń:

- w świetle chronometrii radiowęglowej raczej potwierdza się najwcześniejsza pozycja materiałów ceramicznych zaklasyfikowanych do fazy IIIa, którą datować można na drugą połowę X wieku;
- jedyna próba współwystępująca z materiałem ceramicznym warunkowo przyporządkowanym fazie $IIIb_1$ skorelowana jest niemal ze wszystkimi datami prób radiowęglowych pochodzących z podfazy $IIIb_3(?)$ -c, co na obecnym etapie badań nie pozwala na szczegółową ocenę chronologii tego zespołu w aspekcie chronologii radiowęglowej;
- wyniki datacji prób współwystępujących z materiałem ceramicznym zaklasyfikowanym do podfazy $IIIb_3(?)$ -c pozwalają przypuszczać, że chronologię tych zespołów można odnieść przede wszystkim do drugiej połowy XI wieku.

Wnioski wypływające z analizy prób radiowęglowych "datujących" sklasyfikowane typologicznie zespoły ceramiczne umożliwiają wstępną weryfikację ogólnych ram chronologicznych przyjętych dla wyróżnionych faz rozwoju ceramiki naczyniowej na terenie dorzecza dolnej Drwęcy. Na podstawie dotychczasowych datowań prawdopodobna staje się również korekta chronologii niektórych wyróżnionych podfaz, które mogą być częściowo synchroniczne (rys. 2). Na obecnym etapie badań nie jest jednak możliwe - ze względu na niewielką liczebność analizowanych zbiorów - określenie syntetycznego obrazu chronologicznego rozwoju ceramiki naczyniowej, który byłby równie miarodajny dla każdego wyróżnionego etapu rozwoju ceramiki na omawianym obszarze.

Badania radiowęglowe przeprowadził zespół pod kierownictwem naukowym Prof. dr hab. Mieczysława F. Pazdura.

LITERATURA

- Chudziak W., 1990, Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w rejonie Gronowa woj. toruńskie (w świetle badań w latach 1987-1989); *Studia nad osadnictwem średniowiecznym ziemi chełmińskiej. Gronowski mikroregion osadniczy*, Toruń, s. 44-68,
- Chudziak W., 1991, *Periodyzacja rozwoju wczesnośredniowiecznej ceramiki z dorzecza dolnej Drwęcy (VII-XI/XII w.)*; *Podstawy chronologii procesów zasiedlania*. Toruń,
- Goslar T., Pazdur M. F., 1990, *Chronologia radiowęglowa wczesnośredniowiecznych warstw kulturowych w Gronowie, woj. toruńskie; Studia nad osadnictwem średniowiecznym ziemi chełmińskiej. Gronowski mikroregion osadniczy*, Toruń, s. 69-77,
- Kruk J., Milisauskas S., 1983, *Chronologia absolutna osadnictwa neolitycznego z Bronocic, woj. kieleckie*; *Archeologia Polski*, t. 28, s. 257-320.
- Pazdur A., Pazdur M. F., 1982, *Chronologia radiowęglowa jako metoda badawcza w archeologii. Możliwości, ograniczenia, perspektywy*; *Przegląd Archeologiczny*, t. 30, s. 5-45,

Wpłynęło do Redakcji: 5 kwietnia 1992

Recenzent: Dr. Stanisław Kukawka

Abstract

The paper presents a discussion of the problem of correlation of archaeological chronology developed on the basis of analysis of typological and technological features of Early Medieval pottery from the vicinity of Chełmno with corresponding absolute chronology based on calibrated radiocarbon dates. Absolute chronology is based on set of 14 datings performed in Radiocarbon Laboratory of the Silesian Technical University in Gliwice on samples collected during systematical excavations of the area, conducted since 1987 to 1991 by Department of Medieval Archaeology of the Mikołaj Kopernik University in Toruń. Samples for dating were collected in three settlements near Gronowo, Jedwabno and Napole. The results obtained confirm the earliest chronological position of pottery classified to phase IIIa, dated to second half of X century AD. The presented analysis shows reasonably good agreement between archaeological and radiocarbon chronologies.